

קווים חדשים של חסת עלים, עמידים למחלות עלים

ד. גלוברזון, ד. נצר, ח. ויינפלד, צ. כהן.
מינהל המחקר החקלאי*

הון 'חסת עלים צהובה' (Yellow Cos) היה עד סוף שנות השבעים הון חסת העלים היחיד מטיפוס זה בארץ. חסרונותיו של הון זה הם: רגישותו הרבה למחלות כשותית וסטמפיליום, שתי מחלות השכיחות בעיקר בחורף ובאביב, וכן הוא לוקה בהפרגה מוקדמת עם עליית הטמפרטורה. רגישותו לכתמי הסטמפיליום גרמה הפסקת יצוא חסת עלים.

בראשית שנות השמונים (1) הועמד לרשות החקלאים הון 'ליטל', שבו שולבו עמידות למירב הגזעים השכיחים של מחלת הכשותית - עם הפרגה אפילה. עם זאת, היה רגיש למחלת כתמי הסטמפיליום. עמידות למחלה זו איתרנו בקרב אוכלוסיית החסה הרוזמית, מין בר השכיח בישראל. נמצא כי הורשת העמידות לכתמי הסטמפיליום היא פוליגנית (2).

מאז שנת 1980 ואילך (אולם לא ברציפות) אנו עוסקים בטיפות הכולל דורות של הפריה עצמית, הכלאות והכלאות דחיקה; ובהמשך, בעיקר בעונות האחרונות, בברירת הפרטים המשלבים עמידות למחלות מחלה זה, עם חזות טיפוסית של חסת עלים.

בעונת 1992 הושלם טיפוחם של מספר קווים, המצטיינים בתכונות הנ"ל, מלבד היותם גם עמידים למירב הגזעים השכיחים של מחלות הכשותית. שניים מהקווים האלה הם בעלי עלים ירוקים כהים, תכונה התואמת חסת-עלים המיועדת לייצוא; וקו שלישי - בעל עלים ירוקים-בהירים, המקובל יותר בתנאי הארץ. קחים אלה עברו מבחני-שדה במשך 3 השנים האחרונות. העמידות לכתמי סטמפיליום בלטה בעיקר בעונת האביב 1992, עונה שבה פשטה המחלה בצורה מגפתית בזני חסה מכל הטיפוסים, לעתים עד כדי הכרח בפסילת היבול סלון.

השנה מכינים זרעי יסוד מקחים אלה, כדי לייצר מהם זרעים מסחריים.

ספרות

1. נצר ד. וחוב' (1984). 'השדה' ס"ג: 2098 - 2099.
2. Netzer D. et al (1985). Euphytica 34: 393 - 396.

*פירסום של מינהל המחקר החקלאי, סדרה ה' 1992, מס' 2583.

NEW LINES OF COS-TYPE LETTUCE
WITH COMBINED RESISTANCE TO STEMPHYLIUM
LEAF SPOT AND DOWNY MILDEW

D. Globerson¹, D. Netzer², Ch. Weintal² & Z. Cohen¹.

Resistance to leaf spot caused by *Stemphylium botryosum* f. *lactucum*, has been traced in Israel among populations of the common wild species *Lactuca saligna*. In this species we also found resistance to 11 virulence factors (V1-V11) of the causal agent of downy mildew (*Bremia lactucae*).

Crosses were made between cultivated Cos type lettuce and *L. saligna* and as a result three lines of Cos-type lettuce with combined resistance to Stemphylium leaf spot and the most common races of downy mildew in Israel, will be released. Two lines with dark green leaves and the third with yellow-green leaves.

¹ Div. of Seed Research; ² Div. of Plant Pathology.
Agricultural Research Organization, Beit dagan.